

EUROPEJSKI BUDŻET

Uproszczenie zasad dotyczących europejskich rolników i społeczności wiejskich w WPR na lata 2028–2034

LUTY 2026 R.

Prostsze zasady i usprawnione procedury administracyjne są istotne dla tworzenia sprzyjającego otoczenia biznesowego w sektorze rolno-spożywczym. Gdy zasady są łatwe do zrozumienia i stosowania, rolnicy mogą skupić się na swojej podstawowej działalności, a organy publiczne mogą działać sprawniej, poświęcając mniej czasu na złożone interpretacje prawne i oferując rolnikom szybsze oraz bardziej niezawodne usługi.

Uproszczenie zasad i procedur Wspólnej Polityki Rolnej (WPR)

W latach 2024 i 2025 uproszczono znacznie zasady Wspólnej Polityki Rolnej w odniesieniu do obecnej WPR na lata 2023–2027. **Elementem proponowanej WPR na lata 2028–2034 są prostsze mechanizmy zarządzania funduszami i ich realizacji**, wprowadzające dalsze usprawnienia dla rolników, administracji krajowych i innych beneficjentów, w tym zbiór mających zastosowanie zasad, który w porównaniu z obecną WPR będzie jednolity.

Od 2028 r. ramy finansowania WPR będą realizowane za pośrednictwem planów partnerstwa krajowego i regionalnego (planów PKR). Pozwoli to lepiej wykorzystywać synergie i wzajemne uzupełnianie się różnych instrumentów finansowania, tak by zaspokoić potrzeby rolnictwa i obszarów wiejskich.

Zobacz materiał informacyjny [„Odblokowanie synergii integrujących unijne finansowanie na rzecz rolnictwa i społeczności wiejskich”](#).

1. Korzyści dla rolników: uproszczone zasady dostępu do wsparcia finansowego i zmniejszenie obciążeń administracyjnych

1.1. Prostszy i bardziej elastyczny proces składania wniosków o finansowanie w ramach WPR na lata 2028–2034

Istotnym uproszczeniem wprowadzonym w WPR na lata 2028–2034 jest to, że **podstawowe wsparcie dochodów rolników będzie opierać się na płatnościach na kwalifikujący się hektar i płatnościach ryczałtowych zamiast na systemie „uprawnień” powiązanych z gruntami**. Pozwoli to ukierunkować środki finansowe na rolników potrzebujących wsparcia dochodów oraz zmniejszyć obciążenia administracyjne zarówno dla rolników, jak i administracji krajowych.

Ze względów historycznych w kilku państwach członkowskich w przypadku rolników ubiegających się o wsparcie dochodów stosuje się poprzedni **system „uprawnień” powiązanych z gruntami**. Skutkuje to skomplikowanymi zasadami dotyczącymi przenoszenia uprawnień i zarządzania rezerwą przeznaczoną na przydział nowych uprawnień. Niekiedy rolnicy potrzebują pomocy zewnętrznej w zarządzaniu tymi uprawnieniami oraz ich przenoszeniu. Administracje krajowe muszą również zarządzać uprawnieniami dla młodych rolników i nowych podmiotów rozpoczynających działalność rolniczą oraz przydzielać je z krajowej rezerwy.

1.2. Uproszczenie systemów wsparcia i warunków dla rolników: optymalizacja czasu i zadań administracyjnych

Wspieranie zrównoważonego rolnictwa: lepsza równowaga między zachętami a zasadami

„Odpowiedzialne prowadzenie gospodarstwa”

Nowy system zachowuje wymogi podstawowe w zakresie zarządzania (SMR), które są istniejącymi obowiązkami wynikającymi z przepisów UE poza WPR, a jednocześnie eliminuje ograniczenia wynikające z obecnych unijnych norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAEC). W proponowanej WPR na lata 2028–2034 normy GAEC zastąpiono „praktykami ochronnymi”, które zapewniają państwom członkowskim większą swobodę w ukierunkowywaniu rolników na ochronę zasobów naturalnych. Pozwala to nie tylko lepiej dostosować te praktyki do specyfiki rolnictwa

w państwach członkowskich, ale również lepiej powiązać je z obowiązkami wynikającymi z SMR oraz z przepisami krajowymi służącymi realizacji tych samych celów.

Działania rolnośrodowiskowe i działania w dziedzinie klimatu

Nowe **działania rolnośrodowiskowe i w dziedzinie klimatu** połączą obecne ekoschematy ze zobowiązaniami rolnośrodowiskowymi i klimatycznymi. Państwa członkowskie będą mogły opracować spójniejszy i prostszy wybór schematów na rzecz środowiska, klimatu oraz zdrowia i dobrostanu zwierząt, co ułatwi rolnikom wybór i składanie wniosków.

Przepisy krajowe równoważne praktykom ochronnym

Państwa członkowskie mogą ustanowić **równoważne zasady** przy wdrażaniu interwencji rolnośrodowiskowych, takich jak utrzymanie rolnictwa ekologicznego, ekstensyfikacja produkcji zwierzęcej i inne dobrowolne zobowiązania w zakresie zarządzania. Oznacza to, że działania podejmowane przez rolników w ramach tych systemów uznaje się za zgodne z praktykami ochronnymi. Pozwala to rolnikom uniknąć konieczności przestrzegania podobnych, lecz nie takich samych zasad. Ułatwia również łączenie różnych rodzajów wsparcia, w uznaniu dla wysiłków rolników na rzecz prowadzenia bardziej przyjaznej dla środowiska działalności rolniczej.

1.3. Łatwiejszy dostęp do środków finansowych poprawia płynność finansową rolników

Wszystkie państwa członkowskie będą musiały zaoferować mniejszym gospodarstwom rolnym możliwość korzystania z **uproszczonej formy płatności** (do 3 tys. euro), która ograniczy do minimum obciążenia administracyjne związane ze składaniem wniosków, a także z kontrolami. Z tej możliwości mogłoby skorzystać wiele małych gospodarstw rolnych w UE, w zależności od poziomu płatności ustalonego przez państwa członkowskie. Szersze przyjęcie tej interwencji przyczyni się do zmniejszenia obciążenia administracji krajowych związanego z przyjmowaniem i rozpatrywaniem wniosków o pomoc w ramach WPR dzięki ograniczeniu liczby kontroli administracyjnych oraz mniejszej złożoności tych płatności.

Wprowadzona zostanie **nowa płatność przejściowa**, której celem jest zachęcenie rolników do modernizacji gospodarstw rolnych poprzez wspieranie bardziej odpornych i zrównoważonych systemów produkcji (tj. rolnictwa ekologicznego, niskonakładowego, systemów agroekologicznych i ekstensywnego wypasu zwierząt gospodarskich). Takie wsparcie (do 200 tys. euro na gospodarstwo), przyznawane na podstawie planu działania na rzecz transformacji przygotowanego przez rolnika, może pokryć wszystkie koszty inwestycyjne i koszty zarządzania. Mogą one obejmować na przykład maszyny, zmianę praktyk gospodarowania gruntami i doradztwo związane ze zmianą.

Wsparcie inwestycyjne

Jeżeli rolnicy planują inwestycje, takie jak wprowadzenie żywopłotów, zakup sprzętu lub budowa infrastruktury rolnej, mogą skorzystać z pomocy finansowej w ramach uproszczonej metody rozliczania kosztów. Metoda ta wykorzystuje koszty standardowe lub stawki zryczałtowane związane z rodzajem i skalą inwestycji, eliminując konieczność dokumentowania każdego pojedynczego wydatku. Zmniejsza to obciążenie administracyjne, potrzebę korzystania z zewnętrznej wiedzy fachowej i związane z tym koszty oraz przyspiesza proces składania wniosków. Ogranicza również potrzebę przeprowadzania kontroli w przypadku inwestycji niskiego ryzyka.

1.4. Rozwiązania cyfrowe wspierające podejmowanie decyzji przez rolników i ułatwiające sprawozdawczość

Europejski system monitorowania obszarów lądowych umożliwi rolnikom lepsze wykorzystanie i łączenie danych dotyczących użytkowania gruntów przy jednoczesnym zachowaniu pełnej kontroli nad tymi danymi. Kilka państw członkowskich opracowuje już takie projekty, a Komisja będzie wspierać wymianę wiedzy między tymi krajami.

Obecnie 21 % rolników* sygnalizuje konieczność powielania sprawozdawczości związanej z przepisami WPR wobec różnych organów publicznych. Odsetek ten wzrasta do 49 %, jeśli uwzględni się również obowiązki sprawozdawcze poza WPR. Dzięki wykorzystaniu **interoperacyjnych systemów informacyjnych**, które współpracują ze sobą i wymieniają się informacjami pod kontrolą rolników, organy publiczne mogą ponownie wykorzystywać dane, ograniczając tym samym liczbę wymaganych zgłoszeń od rolników. W ramach WPR na lata 2028–2034 państwa członkowskie będą zobowiązane do wyznaczenia specjalnego organu ds. zarządzania danymi w celu koordynacji tych prac i przygotowania planu działania służącego urzeczywistnieniu zasady „jednorazowego zbierania danych”. W połączeniu z ograniczeniem biurokracji będzie to oznaczało mniej błędów przy spełnianiu wymogów oraz szybszy dostęp do wsparcia.

* Na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród rolników w 2024 r.

1.5. Bardziej proporcjonalne podejście do obowiązków i kontroli

Podstawowe elementy obecnego systemu administrowania i kontroli zostaną utrzymane w WPR na lata 2028–2034, ale będą uproszczone i usprawnione, w szczególności w odniesieniu do kontroli związanych z innymi przepisami UE (SMR). Państwa członkowskie pozostaną odpowiedzialne za skuteczne i wydajne opracowanie tych elementów, opierając się na wieloletnim doświadczeniu agencji płatniczych w stosowaniu uznanych na szczeblu międzynarodowym standardów kontroli wewnętrznej.

Małe gospodarstwa rolne

Jak wspomniano powyżej, choć małe gospodarstwa zarządzają jedynie stosunkowo niewielką częścią całkowitej powierzchni użytków rolnych, stanowią one zdecydowaną większość beneficjentów WPR. Zazwyczaj opierają się wyłącznie na pracy członków rodziny i mają mniejszą zdolność do ponoszenia kosztów związanych z przestrzeganiem wymogów. Stosowanie systemu obowiązków w zakresie ochrony środowiska naturalnego w tych gospodarstwach wiązałoby się ze znacznymi kosztami i obciążeniem administracyjnym przy ograniczonych korzyściach dla środowiska. W oparciu o podejście polegające na uproszczeniu WPR w 2025 r. takie mniejsze gospodarstwa rolne, wybierając płatności dla mniejszych gospodarstw, będą zwolnione z obowiązkowego systemu praktyk ochronnych (odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa).

Ponadto wszystkie gospodarstwa o powierzchni poniżej 10 hektarów byłyby zwolnione z kontroli i kar związanych z odpowiedzialnym prowadzeniem gospodarstwa, co pozwoli uniknąć kosztów administracyjnych zarządzania takim systemem dla tych rolników.

Rolnicy ekologiczni

Rolnicy ekologiczni będą nadal korzystać z podejścia opartego na domniemaniu zgodności w ramach odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa w odniesieniu do niektórych praktyk ochronnych dotyczących gleby i wody. Zasady i praktyki rolnictwa ekologicznego zapewniają już podobny poziom ochrony i dlatego uznaje się je za „zielone z definicji”, choć może się zdarzyć, że będą one takie same jak te, które państwa członkowskie ustanowią w ramach „odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa”. Zasada proporcjonalności będzie miała zastosowanie również do rolników ekologicznych, aby zapobiec konieczności „powielania praktyk” w ramach „odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa”, a także wyeliminować formalności związane z tą pomocą.

Kontrole w gospodarstwach

W ramach systemu „odpowiedzialnego prowadzenia gospodarstwa” decyzje dotyczące kontroli będą podejmowane przez państwa członkowskie. Będą one musiały opracować skuteczne i wydajne systemy zarządzania i kontroli, w większym stopniu uwzględniające specyfikę rolnictwa, konkretne rozwiązania WPR oraz rodzaje ryzyka w poszczególnych krajach. Obecnie minimalny wskaźnik kontroli warunkowości wynosi 1 % (w każdym państwie należy skontrolować 1 % rolników objętych warunkowością).

Priorytetowe traktowanie działań zapobiegawczych: jak najlepsze wykorzystanie technologii satelitarnej

Przy administrowaniu WPR państwa członkowskie mogą nadal czerpać korzyści z technologii takich jak obrazowanie satelitarne, drony lub zdjęcia geotagowane. Technologie te minimalizują konieczność kontroli na miejscu i umożliwiają ich zdalne przeprowadzenie. Ich wykorzystanie pomaga rolnikom podejmować działania korygujące i unikać kar.

„Dalsze wykorzystanie korzyści płynących z systemu monitorowania obszaru”

Wykorzystanie technologii takich jak system monitorowania obszaru (Area Monitoring System – dalej AMS) pozwala stosować podejście zapobiegawcze do zarządzania wnioskami. Jeżeli AMS zidentyfikuje (np. za pomocą obrazów satelitarnych) inne rodzaje działalności rolniczej niż te zadeklarowane przez rolnika we wniosku o przyznanie pomocy, rolnik otrzymuje powiadomienie wzywające do podjęcia działań. Może nadal wykonać oczekiwane działania (np. koszenie), zmienić wniosek o przyznanie pomocy w celu dostosowania go do obserwowanej działalności lub go wycofać. Informacje uzyskane od państw członkowskich wskazują, że rolnicy w znacznym stopniu korzystają z tej możliwości, co prowadzi do dużego ograniczenia liczby kar ostatecznie nakładanych przez administrację. Oprócz poprawy relacji między rolnikami a administracją przyczynia się to również do obniżenia kosztów administracyjnych, ponieważ wizyty w gospodarstwach i stosowanie kar wiąże się z wysokimi kosztami.

Zwiększenie przejrzystości: nowy internetowy „Jednolity Portal” ułatwi dostęp do informacji na temat możliwości finansowania w ramach różnych polityk UE. Portal zapewni

przyjazny dla użytkownika sposób na znalezienie w jednym miejscu odpowiednich form wsparcia finansowego dla potencjalnych beneficjentów. Dzięki temu zwiększyć może się świadomość oraz dostęp do szerszych możliwości finansowania projektów takich jak szkolenia, transformacja środowiskowa i klimatyczna, cyfryzacja lub produkcja energii. Portal udostępni również publiczny panel informacyjny, prezentujący dane na temat beneficjentów, operacji i wyników, aby pokazać, jakie rezultaty przynosi budżet UE za pośrednictwem planów PKR, w tym WPR.

2. Korzyści dla administracji krajowych

Wydajność zarządzania finansami: usunięcie złożonych i restrykcyjnych zasad dotyczących wyodrębniania, przydzielania środków, corocznych umorzeń oraz przesunięć między obecnymi dwoma filarami WPR zwiększa wydajność zarządzania finansami w następnym okresie programowania w latach 2028–2034. Ponadto możliwość składania przez państwa członkowskie niektórych wniosków o płatność przed poniesieniem wydatków (w szczególności w przypadku wsparcia inwestycyjnego) zmniejszy presję na budżety krajowe. Inwestując w interoperacyjne systemy informacyjne, organy publiczne państw członkowskich odnotują zmniejszenie obciążeń związanych z gromadzeniem i walidacją danych. Pozwoli to uniknąć rozbieżności między różnymi źródłami i zapewni dostęp do bardziej zintegrowanych zbiorów danych, umożliwiających lepszą analizę polityki.

Jednolite ramy planów partnerstwa krajowego i regionalnego ułatwiają monitorowanie skuteczności finansowania UE, zapewniając większą rozliczalność i przejrzystość, w czym pomoże wspólna metodyka monitorowania wydatków z budżetu UE przeznaczonych na łagodzenie zmiany klimatu, przystosowanie się do niej, ochronę środowiska oraz cele społeczne. Wprowadzone zostaną dalsze usprawnienia dzięki jednolitemu sprawozdaniu z realizacji celów przedstawianemu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, które zastąpi obecne 32 wymogi sprawozdawcze dotyczące poszczególnych programów, w tym obecne roczne sprawozdanie z realizacji celów planów strategicznych WPR.

Uprozczone zasady audytu: audyty państw członkowskich i Komisji skoncentrują się na osiągnięciu produktów, kamieni milowych i wartości docelowych oraz na audytach systemów. Utrzymana zostanie ocena systemów zarządzania i kontroli oraz ich skutecznego funkcjonowania, aby zapewnić osiągnięcie ogólnych celów planu, zamiast weryfikować prawidłowość poszczególnych transakcji i operacji. Obecne **podjęcie oparte na zasadzie jednego audytu** zostanie dodatkowo wzmocnione, aby uniknąć kontroli tego samego celu przez kilka instytucji krajowych lub unijnych, co poprawi koordynację i wymianę między Komisją a instytucjami audytowymi.

WIĘCEJ INFORMACJI MOŻNA ZNALEŻĆ NA STRONIE

